

השיעור מתוך קונטרס 'הבינאי'
ניתן להשיג את הקונטרס
המלא במוקדי המכירה

הבינאי

שיעורי הרב שמעון שפיצר שליט"א

מדור אמונה ובטחון • שיעור קפ"ח • פרשת אהו"ק תשפ"ג
נמסר ביום שלישי פרשת תזו"מ כ"ז ניסן תשפ"ג

גליון זה מודפס במאות עותקים
ומחולק חינם מדי שבוע
קחו חלק והשתתפו
בהוצאות ההדפסה בעין יפה
לתרומות: 052-761-2069
או: 050-414-4718

השתדלות ותפילה בידיעה שהתוצאה קבועה מראש

זהו הסגנון שאנשים משתמשים בו, אבל הוא מטעה ואינו מבטא באמת את נקודת הקושי האמיתית. בדרך כלל מדובר בכאב שקיים בין בסוגיית ההשתדלות ובין בסוגיית התפילה, כי שורשם אחד. הוי אומר: לפעמים נשמע אנשים מדברים כן בענין התפילה. הם אומרים: הקב"ה הרי ממילא עושה את הטוב ביותר ולפי מה שהוא רואה לנכון ואם כן מה אני צריך להתפלל? משיבים לו שזהו רצונו של הקב"ה - שיתפלל. אבל אין זה מתיישב בלבו. הוא לא מרגיש שקיבל תשובה מספקת. ולפעמים נשמע אנשים מדברים כן בענין ההשתדלות. האדם עבד והשקיע ולא הגיע לשום מקום, ורבו חיזק את לבו באמרו לו: "דע לך שהכל מאת ה', ובוודאי הוא לטובה". וכשמגיע לפעם הבאה, הוא אומר: "אתה יודע מה? אשתמש כבר עכשיו עם החיזוק של הרב. אם הכל מאת ה' אשר יודע מה טוב בשבילי, למה לי לעבוד לחינם? הרי אני יכול לקצר את הדרך. לא אלך להשקיע עכשיו שנתיים ולגלות לאחר מכן שהתוצאה כבר נקבעה מראש".

נפשו של אדם נעשית מאוד בצער כשמצווים אותו להשתדל ואח"כ אומרים לו שהכל נעשה בגזירת שמים, וקשה לו לקבל את התשובה. על כן צריך להבין יותר טוב את הקושיא שהנפש שואלת כדי שנוכל לתת לה את התשובה הנכונה, כי אם אין מכירים את הקושיא האמיתית, התשובה מיישבת קושיא אחרת ולא אותה. יש פעמים הרבה בשיעור עם תלמידים שתלמיד אחד שואל שאלה והמגיד שיעור עמל ויגע במשך עשר דקות כדי להשיב לו, ואח"כ מתברר שהוא פשוט לא הבין את שאלתו. הוא השיב לו, אבל לא על שאלתו. צריך להבין הרבה יותר טוב מה באמת מציק לה לנפש, ואז נוכל להגיע אל התשובה הנכונה.

קושי שיש בו כאב עמוק

אכן רבינו המחבר מביא כמה וכמה דוגמאות, להורות שבכל חלק מחיי האדם, בכל ענין שהוא רוצה לסדר, מחויב הוא לעשות ולזכור תוך כדי עשייתו שאין הדבר תלוי בו.

האלוקים יעשה מה שקדמה בו גזרתו

התחלנו ללמוד את הפרק הרביעי וראינו בדברי רבינו המחבר, שהאדם בכל ענייניו צריך מצד אחד לעשות את ההשתדלות הראויה ולהתפלל, ומצד שני להשען לגמרי על הקב"ה שמנהל לו את חייו. נעתיק שוב מדברי רבינו המחבר ונתבונן בקושי שיש לו לאדם לקיימם.

הנה לשונו: וְעַם בְּרוּר אֲמוּנָתוֹ כִּי עֲנִינוּ מְסוּר אֶל גְּזֵרוֹת הַבּוֹרָא יִתְעַלָּה וְשִׁבְחִירַת הַבּוֹרָא לוֹ, היא הבחירה הטובה (יחד עם זה שאמונה זו ברורה אצלו), הוא חייב להתגלגל לסבות תועלותיו ולבחור הטוב פְּנֵאָה לוֹ מִן הָעֵנִין (היינו לפי מה שנראה לו שיביא לו את הצלחתו. כגון לערוך שיחות טלפון כדי לסדר את העניינים השונים שצריך לסדר, אם זה ענין כספי, אם זה ענין בחינוך הילדים, וכן הלאה), וְהָאֱ-לֹהִים יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁקִּדְמָה בּוֹ גְזָרְתּוֹ.

רבינו מרחיב בזה עוד להראות שהאדם צריך לנהוג כן בכל עניני חייו. הדוגמא הראשונה שהוא נותן, היא האיסור להכניס עצמו לסכנה. הוא מבאר שהמכניס עצמו לסכנה, עליו לקחת בחשבון שיתכן שימות ואז תהיה האשמה תלויה בו וייקרא רוצח. ואע"פ שהכל בגזירת הבורא יתברך, מכל מקום מחויב האדם להשמר מצדו לבל ייכנס למקום סכנה, ואם אינו עושה כן, הוא נקרא רוצח. ואז הוא מדבר בענין הבריאות ובענין הפרנסה, עיי"ש.

הקושי שבקושי בהבנת הקושי

והנה קושי גדול יש בנפשו של אדם להסכים עם הדבר הזה בכל לבו. כשאומרים לאדם: "תעבוד, תשקיע, והקב"ה בין כך ובין כך יעשה מה שהוא רוצה", יש שזה תופס אותו קשה, והרי הוא אומר: "אם הקב"ה ממילא עושה כרצונו, אם כן עזוב אותי. שים אותי בצד, ושהקב"ה יעשה מה שהוא רוצה. מה אתה מחייב אותי להשקיע כל-כך אם ממילא הוא עושה מה שברצונו?".

יעמדו על הברכה נדיבי הלב שתרמו מהונם להדפסת הגליון

לעילוי נשמת
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה
מריבניץ זיע"א

לעילוי נשמת
הרה"ק רבי ישעיה ב"ר משה
מקרעסטיר זיע"א

לעילוי נשמת
הרה"ק רבי מנחם מנדל ב"ר משה
מויטעבסק זיע"א

תמיד אומרים לו: "עשה! אל תהיה עצל. אם תתעצל, יתבעו אותך. עוד לא עשית מספיק. בסדר? השקעת את כל כוחותיך? עכשיו הקב"ה יעשה מה שברצונו". האדם שומע, אבל נפשו אינה יכולה לעכל זאת. צריכים אנו ללמוד מהו הקושי, כי הוא שורש לקושיות הרבה שבני מתחבטים בהם, אך אינם יודעים לשים את האצבע על מה שמציק להם.

ניקח דוגמא ממקום אחר לראות איך אנשים מתלוננים והם עצמם אינם מבינים מה מציק להם (ומי שאינו מתחבר לדוגמא זו, יביא לעצמו דוגמאות אחרות). בישיבה פלונית מתקיימת אסיפה מדי חודש בה משתתפים כל אנשי הצוות, ראש הישיבה, המשגיח, היועץ, מגידי השיעורים, וכן הלאה. והנה יום אחד מודיע אחד מאנשי הצוות שיותר הוא לא רוצה ליטול חלק באסיפות. מבקשים לדעת למה, והוא משיב: "ראש הישיבה ממילא עושה מה שהוא רוצה. כל פעם אני מגיע ומביע את דעתי, ובסוף הוא עושה מה שנראה לעיניו. למה לי לשבת כאן לחינם ולבלות את כוחי וזמני לריק?". אכן כן, מדובר בכאב עמוק שנפשו של אדם אינה מסכימה לו.

וכן הוא הדבר בעסקים. בעל הבית עורך אסיפות מזמן לזמן כדי לשרטט כל פעם את התכנית לתקופה הבאה. יום אחד מודיע אחד העובדים: "אני יותר לא מגיע אל האסיפות. איני יודע מה אני מוסיף שם. אני מביע את דעתי וכל פעם בעל הבית מצפצף עלי... הוא חכם ממני, אם כן מה הוא צריך שאני יישב שם?". מי שמוצא את עצמו במצב כזה, מתבטא בדרך כלל: "חבל לי על הזמן. אתה חושב שאין לי מה לעשות בזמן הזה?! סתם להשתגע, לנסוע עד לשם, לשבת שלוש שעות, לאכול מזונות ולברך על המחיה? בשביל מה? יש לי דברים הרבה יותר חשובים לעשות בזמן הזה, יש לי דברים הרבה יותר חשובים לעשות עם כוחות הנפש שלי".

אבל לא זה מה שבאמת מציק לו, כי אנשים בדרך כלל מבזבזים הרבה יותר זמן לדברים הרבה יותר טיפשיים, והלוואי שזה יתחיל להציק להם. מדוע אם כן הוא מצטער כל-כך? אתה לא רוצה להיות חלק מהוועד? הסתלק בשקט. מדוע אתה צריך להפגין? מדוע אתה כל-כך כאוב?

נקודת הקושי והכאב

אכן מדובר בצער עמוק מאוד שקיים אצל כל אחד ובכל גיל שהוא, ולא צריך להיות חלק מוועד בשביל זה, אם כי שם מדובר במשל נפלא. **הצער נובע מכך שהאדם היה לו רצון והתחיל להשקיע מכוחות נפשו כדי להוציא ממנו תוצאה מעשית ולא עלה בידו. מדובר בנקודת הנפש, ולכן הכאב עמוק מאוד.** כך אנו רואים אצל הקב"ה, כביכול, שיש לו ריח ניחוח כאשר הוא אומר ונעשה רצונו (רש"י

תרומה כט, יח). רצון הקב"ה היה שבעולם הזה יבואו בני אדם וישבו אליו, וכשהם עושים כן על-ידי הקרבת הקרבנות, יש לו נחת רוח, ואז מתקיים ישמח ה' במעשיו. הוא נעשה בשמחה על שנתקיים רצונו. אף האדם שהוא חלק א-לוה ממעל, ונקרא אדם מלשון אדמה לעליון, נשמתו פועלת לפי מהלכי היוצר, אלא שיש לו גוף שמושכו לדרכים עקלקלות. ולכן **יש לו לאדם בפנימיותו רצונות עמוקים ודחף חזק יש לו להוציא מן הכוח אל הפועל.** זהו כל מאווייו. הוא מוכן להשקיע מח ולב במשך חדשים ושנים, הכל כדי שרצונותיו יתממשו. ובכן, **אם האדם משקיע לממש את רצונותיו ואינו מצליח, פעם פעמיים ושלוש, הוא מתחיל להרגיש טעם מיתה.** הוא מרגיש כאילו לקח חלק מחייו וזרק אותו לאבדון. כשהאדם סתם מבטל את זמנו בדברים בטלים, אינו מרגיש כך. אבל כשהוא משקיע את כל כוחות נפשו באיזה דבר כדי להוציא את רצונו מן הכוח אל הפועל ולא עלה בידו, הוא מרגיש כמת ממש.

אשר טיפחתי וריביתי יורד לטמיון

נסו לחשוב מה מרגיש אדם שהשקיע כמה שנים בבניית בנין על כל פרטיו ודקדוקיו, ואז נאמר לו שהוא הוקם שלא על פי חוק ויש להורסו מן היסוד, ועכשיו הוא עומד וצופה בטרקטור שמחריב את כל עמלו. "הבנין אשר טיפחתי וריביתי, אויבי כילם". זה היה צערם הגדול של אבותינו במצרים כאשר בנו את הערים פתום ורעמסס והתוצאה לעולם לא הגיעה. צער גדול הוא לנפש. אין זה תלוי כמה כסף יש לו לאדם זה, ואף לא כמה זמן הוא הקדיש לזה. אולי כשידבר, ידבר בסגנון כזה: "אתה יודע כמה זמן השקעתי בזה?! שנים!!!", וזאת בגלל שאינו יודע לבטא במילים מה שבאמת מציק לו. כואב לו כי כשהשקיע באותו בנין, הוא לקח חלק מנפשו והניח בו, ועכשיו הוא רואה שחלק זה מנפשו הולך לאבדון.

גם המושג של רב ותלמיד בנוי על יסוד זה. ההשפעה מגיעה ממקום עמוק מאוד במוח. הרב מכניס חלק מנפשו בתלמידו, וכן האב בבנו, ואם בסוף הוא רואה שתבשילו מקדיח, הוא מרגיש צער גדול, כי הוא רואה איך חלק מנפשו הולך לאבדון. זהו באמת חלק מצער הגדול של מי שרואה את בנו פונה שמאלה ומאבד את היראת שמים שלו. "כל-כך השקעתי בו..." זה לא הכסף, זה לא הזמן. הכסף והזמן הם רק הכלים. זה הנפש. הוא השקיע בו את נפשו, ורצונו שימשיך את דרך התורה הלך ונתחזק מיום ליום, וכל הכסף והזמן שהשקיע היה כדי שרצונו זה יתממש. על זה התפלל בכל לב, על זה נתן צדקה, על זה היה משכים קום לומר את כל ספר התהלים, על זה היה מקבל קבלות. הוא עשה את כל מה שבידו לעשות כדי להביא את רצונו לידי מעשה, וכיון שלא עלה בידו, הוא מרגיש כאב עצום.

יודע מה? זה לא מעניין אותי, שיהיה כך, שיהיה כך... הכל טוב... אל תטריד אותי. ה' יעזור כבר. עזוב אותי..." הם עשו חשבון פשוט: "מה אני צריך לטפח אצלי את התוחלת ואח"כ להתאכזב ויתקיים בי תוחלת ממושכה מחלה לב? הרי ממילא איני בעל הבית ואיני יכול להחליט מה תהיה התוצאה, ואם כן למה לי להשתדל? סתם בשביל להגביר את התוחלת?! אדרבה! אני עושה כן בגלל שאני מאמין בה'. כבר ראיתי חמישים פעם שהוא בעל הבית וסוף סוף הבנתי את הרמז האומר: "אל תשקיע יותר מדי בשום דבר, כי אם תשקיע, בסוף יהיה לך כאב גדול".

שום תשובה אינה מעמעמת את הכאב

זהו הצער שיש לו לאדם כשלא הסתדר כפי שרצה. אילו לא היה עושה בשביל זה כלום, אלא היה מוכן לקבל כל מה שיהיה, לא היה מרגיש עכשיו כאב גדול כל-כך. אבל אחר שהשקיע בדבר הרבה ובסוף זה לא יצא לפועל, קשה לו מאוד לשאת את הצער. וכאב זה בשם 'עצבות' יכונה, כפי שראינו מספר העיקרים. מדובר בכאב עמוק שבנפש, אשר ככל שיוסיף האדם להשתדל ולהתפלל באופן שהמון העם משתדלים ומתפללים, הוא ילך ויגבר וכיון שכן, כמה שנחזור על מילותיו של רבינו המחבר "אתה צריך לעשות השתדלות, אבל יחד עם כן תדע שאין התוצאות תלויות בך, כי הקב"ה עושה את הטוב בעיניו", זה לא יניח את דעת האדם ולא יישב את לבו, כי סוף כל סוף אם ישתדל ויתפלל, הוא יתחבר באופן רגשי אל הדבר ואח"כ כשהדבר לא ייצא לפועל, יהיה צער חזק מאוד.

תמיד נוכל לשמוע את הפיקח אומר: "שמע נא! עם התיק הזה אני לא רוצה להתעסק. יודע אני שאם אתעסק בו, זה יגבה ממני חלק מהלב. אני לא יכול, אני לא מסוגל". ואף בדברים קטנים אנשים אומרים כך. למשל, האדם קיבל חשבון גז או טלפון על סך שלוש מאות דולר ונראה לו שמדובר בטעות בסכום. הנה מדובר בסכום שהוא יכול לשלם אותו. נכון שזה יצער אותו קצת מאחר שהוא סבור שמדובר בטעות, אבל הוא יוכל לעמוד בזה. עושה הוא חשבון בנפשו: "אם אלך עכשיו לריב עם החברה והם יפנו אותי מראובן לשמעון ומשמעון ללוי וכו', הלא זה יעלה לי בבריאותי, ואם כן עדיף לי לשלם את השלוש מאות דולר ושלום עלי נפשי". אז באים אליו בטענה: "חז"ל הרי אמרו שהצדיקים ממונם חביב עליהם כגופם, כי הם נזהרים מגזל... מי נתן לך רשות לאבד מאה דולר? אתה מבזבז כסף, שתדע לך... אם לא תנהג נכון, מן השמים יפחתו לך ממזונותיך... דע לך שמדובר בעצלות... אתה צריך לקום ולעשות". הוא סובר ומקבל. "אני רוצה להיות ירא שמים" הוא אומר. "אלמד היום קטע זה בחובת הלבבות". מתקשר

ובכן, מה האדם רגיל לעשות במצב כזה? יש שהוא שוקע בעצבות. וכבר ראינו בשיעור קפ"ז^א מספר העיקרים שזוהי הנקודה הקובעת אם יהיה האדם עצב או שמח. אם לא יתממש רצונו - יהיה עצב, ואם יתממש - יהיה מלא שמחה. "ברוך ה', נעשה רצוני". נקודת השמחה היא חיים, נקודת העצבות היא מיתה. הוא מרגיש שחלק מנפשו מת.

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל מסביר זאת כך: בדרך כלל כששומעים על אדם שנפגע או מת רח"ל, הדבר נוגע ללב, והדבר מובן, כי האדם מרגיש חיבור לאדם אחר. וכששומעים על בעל חי שנפגע או מת, אז בדרך כלל אין הדבר נוגע ללב, אבל כשמדובר במי שיש לו בעל חי שקרוב מאוד ללבו ונפגע, הדבר יצער אותו מאוד. וכמו כן יש כלפי הדומם. מי שמשקיע הרבה בדומם שלו, יש לו רגש חזק כלפיו. למשל, אנשים ריקים שמשקיעים הרבה ברכבם וכל היום מטפחים אותו ומנקים אותו בבורית, רגש עז יהיה להם אליו. אם מאן דהו יעז להתקרב אל הארבע אמות שסביב רכבם, אוי ואבוי יהיה לו. זהו חייהם. דעו לכם שזה באמת ככה. הכאב הוא למה בחרו להכניס את חייהם בהבל הבלים, אבל אחרי שהכניסו בו את חייהם, עכשיו כל הנוגע בו, נוגע בהם. הם מתרגזים, כי הם מרגישים שנוגעים בבבת עיניהם.

טיפוח הרצון העצמי על-ידי ההשתדלות והתפילה

נחזור לענייננו. אומרים לאדם: "מצווה אתה לעשות את כל ההשתדלות שבעולם כדי שדבר פלוני ייצא לפועל. מדובר בדבר מצווה ועליך להשקיע בו את ראשך ורובך". או כמו כן בענין התפילה. אומרים לאדם: "דע לך שהקב"ה רוצה בתפילותיך. התפלל בלב שלם מבלי להרפות". הנה בדרך כלל מה שהאדם עושה אז, ובטעות, הוא מתחיל לעשות פעולות כדי להביא את רצונו לידי מעשה. וכיון שהוא עושה כן, רצונו מתחיל לגדול ולהתעצם. אם בתחילה הוא היה גרעין קטן, עכשיו שהוא משקוהו על-ידי פעולות ותפילות, הוא הולך וגדל. הוא לוקח את נפשו ומחברה לאותו רצון באמרו: "השי"ת יעזור שהוא יתממש". ככל שמוסיפים לומר לו שישתדל ויתפלל, הוא מוסיף לחבר את נפשו לרצונו, וכשבאים אח"כ ואומרים לו: "הכל בגזירתו יתברך", הוא טוען: "מדוע אפוא אמרתם לי להשתדל? סתם כדי לייסרני?!". הוא מרגיש שעכשיו נפשו מתה. "אלו לא אמרתם לי קודם לכן להשקיע בזה, אלא הייתי מניח את המצב כמו שהוא - הן הן, לאו לאו - לא הייתי סובל עכשיו".

אכן יש אנשים שזוהי גישתם. בתחילה השקיעו הרבה בכל דבר ונחלו אכזבות אין מספר, עד שהחליטו: "אתה

^א ראה קונטרס הביניי פרשת צו - חוברת כ"ו ש.ז.

נלחם עם הקב"ה". ושוב עולה הקול הראשון: "הקב"ה רוצה שתתפלל". אין הוא יודע כדת מה לעשות.

נכנס הוא אל רבו ושואל: "רצוני לדעת אם להמשיך להתפלל. אולי הקב"ה רוצה לקחתו כבר אליו, וכטוב בעיניו יעשה". ורבו משיב לו: "מה השאלה? בוודאי צריך להתפלל. אסור להתייאש. עליך לדעת שהקב"ה הוא כל יכול ואפילו חרב חדה מונחת אל צווארו אל יתייאש עצמו מן הרחמים". יוצא הוא ממעונו של הצדיק. "טוב, אם הרבי אומר שצריך להתפלל, אני מתפלל". הוא מתפלל ומתפלל, וכעבור חודש חדשיים ליווה את יקירו למנוחתו האחרונה. חוזר הוא מבית החיים ומהרהר במחשבתו: "וכי לא היה יותר טוב אילו הייתי פונה לרבי אחר?! וכי לא עברתי מספיק שאני צריך לעבור עכשיו עוד יסורים? תן לי לקבל את גזירתו של הקב"ה ולהיפרד ולהמשיך את החיים באושר..."

מלחמה זו בנויה על היסוד שהאדם מבין שתפילה היא כלי להוציא לפועל את רצונותיו האישיים, כי לכן הוא אומר: "כשאני מרגיש שבאופן מעשי אין כדאי לי לטפח את רצונותיי, סבורני שיהיה טוב יותר שלא להתפלל עכשיו, וכך לא אצטרך להתייסר כל כך. הן התפללתי כבר אלפי תפילות ועם כל זה הקב"ה בחר אחרת, והריני מקבל את בחירתו... יותר לא אטפח את רצונותיי, די! נגמר. אינני רוצה להמשיך לדמיין".

טעות היא מעיקרה

אכן מדובר בטעות מעיקרה. לפי האמת, התפילה וההשתדלות אינן כלים להוציא את רצונותיך לפועל. ובכן, מחויב אתה לפעול לפי מערכת אחרת לגמרי, אשר אז אפילו תעסוק בתפילה עד לרגע האחרון, לא תרגיש שאתה נופל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

הרגשת הנפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, היא הרגשתו של מי שמשקיע את כל מהותו בנסיון למנוע איזה מצב שלא יבוא. הוא מתפלל בכל כוחותיו ומבקש ברכות מצדיקים ועושה הכל כדי שהמצב לא יבוא, ואח"כ כשהמצב בא על אפו ועל חמתו, הוא מרגיש כאילו הושלך ממקום גבוה ונפל ונחבט ארצה ונתרסקו עצמותיו. זוהי הרגשתו. אפשר לשאול אצל אחרים, או להיזכר ממקרים כאלה בעבר. הכל בנוי על טעות זו.

לעשות רצונך אלוקי חפצתי

והאמת היא כך: כל נשמה צריכה לעבור במסלול מיוחד שנסלל לה מראש לפי הבירורים שהיא צריכה, לברר ענינים בתורה, ולהפוך מיני חושך לאור. כל נשמה הרי באה מחלק אחר בתורה, ולכן לא ימצאו שני אנשים שעוברים באותו מסלול, כי אין צורך בשנים. כל נשמה

הוא לחברה, מתגלגל מהכא להתם ומהתם להכא, וחוזר שבור ורצוף ומתפקע מכעס. "הכל בגללכם. אתם יעצתם לי..."

מעשים שבכל יום הוא. ובכן, מה עושה האדם? בפעם הבאה הוא אומר: "הבה ואפתח בחובת הלבבות במקום אחר. אם זה הכסף שלי - זה יגיע אלי, ואם אין זה הכסף שלי - זה לא יגיע אלי". וכאן צריך ללמוד את היסוד עד שזה יחלחל בלב - "מה הקב"ה רוצה מן האדם? כן או לא?". תסביר לי, כי לאן שפונים, רבינו המחבר אומר לנו: "לא, לא, לא. אתה צריך לנקוט במהלך אחר".

הסתירה קורעת את האדם מבפנים

אכן התשובה פשוטה, והיא שאם האדם בהיותו בזה העולם לא יעבוד קשה לשנות את רצונותיו, רצונותיו יתפסו תשעים ותשע אחוז (בלשון נקיה) מלבנו. זה יהיה כל מהותו. "מה 'אני' רוצה?". וההשתדלות והתפילה ישמשו ככלים להגביר את רצונותיו ולהוציאם מן הכוח אל הפועל.

נניח שאדם זה יש לו חולה בתוך ביתו. הוא מתחיל להתפלל, כי כך רצונו של הקב"ה שיתפללו אליו. הוא באמת רוצה שיהיה לו רפואה, שהרי הוא שאר בשרו. הוא מתפלל ומתפלל ורואה שהתפילות מועילות, ומספר בהתרגשות לכל יודעיו ומכיריו: "רואים ממש ניסים... כח התפילה..." ואז מתחילות ירידות ועליות. ה' ירחם. הגוף כבר היה נקי מהמחלה, ופתאום זה התגלה מחדש. רצונותיו כבר השתנו עשר פעמים. הוא כבר לא יודע מה קורה אתו. הוא שיכור לגמרי.

אנו משתמשים בדוגמא זו, הגם שהיא לא נעימה, אך לפני שממשיכים הלאה, צריך להדגיש שסוגיא זו שייכות לא רק למי שיש לו יסורים, אלא אף גם לכל עניני החיים כפי שאמרנו בתחילה. ובכן, אדם זה כבר התפלל כל-כך הרבה. כבר שנים שהוא עסוק כל-כך בפרשה זו. והנה ביום אחד שחור משחור, הרופא מזמינו לחדרו ואומר לו: "אני חושב שעלי להגיד לך את האמת. כבר ניסינו את הכל. בדרך הטבע אין מה לעשות. מדובר עכשיו בחודש חודשיים. קחו את החולה לביתכם ותתחילו להתכונן לקראת פרידה". הוא יוצא מחדרו של החולה וכל חושיו מעורפלים, כאילו ענן סמיך התיישב על עיניו. הוא מרגיש אבוד לגמרי, בעיקר מן הספק. קול אחד פנימי אומר לו: "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של חולה אל ימנע עצמו מן הרחמים כי הקב"ה הוא כל יכול". וקול אחר אומר לו: "תהיה ריאלי. זו המציאות. בא נעשה את זה באופן רוחני, בדרכו של החובת הלבבות. כך הקב"ה בחר. הרופא רק היה השליח לבשר לי על כך. אינני נלחם עם הקב"ה. שיעשה מה שברצונו. אני מסכים. לא שזה קל. אבל איני

בעלה". יש כאן נפשו של האיש ויש כאן נפשה של האשה. נפשו של האיש בנויה להשפיע ונפשה של האשה בנויה לעשות רצון בעלה וליהנות. וכשכל אחד מבין את מקומו, מתפתחת ביניהם קרבה גדולה והרי הם באים לידי אהבה, כי כך הם מתאחדים. הוא יש לו את חלק המחשבה והתכנון, אבל אינו יכול לעשות את הדברים לבדו. על כן יש לו עזר מקודש שהולכת אתו ומסייעת לו בכל עת. גניח שהוא רוצה ללמוד. הנה היא עושה כל מה שצריך בבית כדי שבאמת יוכל לשבת וללמוד, ואט אט הקשר הולך ונבנה. אין היא נהפכת לשפחה כנענית - "מסכנה! תראה איך היא עובדת קשה". ממש לא. הם שניהם עושים דברים אשר כל אחד לבדו לא היה יכול לעשותם, והאהבה ביניהם רק הולכת ומתעצמת כמים הפנים לפנים.

בני ישראל הם בבחינת האשה, כמבואר בשיר השירים מתחילתו לסופו, ותפקידם להביא את רצונו של הקב"ה לידי מעשה. ולכן אם יסכים האדם להשקיע את כל כולו בכך, ירגיש תמיד בנפשו שמחה שלמה וסיפוק אמיתי, כי יאמר: "אשריי שזכיתי למלא את תפקידי... מקווה אני שהקב"ה שמח ומרוצה..." וזה מה שיביא קשר בינו לבין הקב"ה, כי ירגיש בנוח על מקומו.

איש חמה יגרה מדון

כל המריבות וההתנצחויות, הן בבית בין איש ואשה, והן בישיבה, והן בכל מקום עבודה, **נובעות מכך שדבר זה אינו מסודר.** האדם אומר כך: "לא הייתי מנהל את הישיבה, הייתי מנהל אותה אחרת לגמרי". ובכן, למה הוא כל-כך ממורמר? הרי הוא מדבר רק על מציאות תאורטית! התשובה היא שהוא מתכוון לומר תוך כדי דיבור: "זאני באמת רוצה לנהל את הישיבה". ברצונו לנהל את הישיבה, הוא עומד וצווח ככרוכיא: "הלה אינו יודע מה הוא עושה. הוא מוריד את כל הישיבה לטמיון. לו הייתי אני עומד במקומו, הייתי מנהל את הישיבה אחרת לגמרי, וזה מה שאני באמת רוצה, לעמוד במקומו".

זה מה שגורם כאב, וזה מה שבני אדם עושים כשהם מתפללים או משתדלים שלא באופן הנכון. אף שם האדם אומר: "לו הייתי מנהיג הבירה, הייתי מנהיג אותה אחרת לגמרי, ואני באמת רוצה להנהיג אותה, אך הקב"ה אינו נותן לי את המפתחות". צערו גדול מאוד, כי יש התנגשות בין רצונו לרצון ה'. מעניין לשים לב שכאשר בעל הבית ירגיש על אחד העובדים שכבר גמלה בלבו ההחלטה לפתוח עסק משל עצמו (הגם שלא באופן שיקח ממנו קונים), וכבר אינו עובד לו במסירות, אלא ממלא את חובתו ביבשות בלבד עד אשר ימצא את הרגע הנכון מצדו לעזוב, בדרך כלל ירצה לומר לו: "לך-לך לחיים ולשלום. אסתדר בלעדיך" (אם יעשה זאת למעשה, תלוי בכמה הוא לומד בספר חובת הלבבות). וכל כך למה? כי הוא מבין שיש לו כבר

תלויה באות אחר משישים ריבוא אותיות התורה. זו בפסוק זה וזו בפסוק זה, זו במצוה זו וזו במצוה זו, ולכל אחת מסלול משלה. ורצון ה' הוא שכל נשמה תצליח לעבור את המסלול שלה ולהגיע אל העבר השני.

תפקידו של האדם בעולם הזה, הן על-ידי התפילה והן על-ידי ההשתדלות, הוא לפתח רצון בלבו שרצון ה' יתקיים. זהו תפקידך בחיך, בין על-ידי התורה והמצוות שלך, ובין על-ידי תפילותיך והכוחות שאתה משקיע. **מחשבות מוחך ולבך צריכות להיפך לאט לרצון אחד - לרצות את הקב"ה ולעשות לו נחת רוח, וכל מה שתעשה, יהיה רק כדי להוציא את רצונו של הקב"ה מן הכוח אל הפועל.** האדם צריך להגיע למקום כזה שכאשר הקב"ה ישאלנו "מה אתה רוצה?", יענה ויאמר: "מה זה נוגע? רצוני לדעת מה אתה רוצה".

איזהו חכם המכיר את מקומו

נחזור אל אסיפת הצוות בעבודה. נמצאים שם כל האנשים למיניהם, בעל העסק, המנכ"ל שמנהל את העסק בפועל, אנשי הדירקטוריון, המשקיעים, ועוד. הנה אם מי שאינו בעל הבית כאן מציע כל הזמן את דעותיו - "אני חושב שצריך ללכת בכיוון אחר לגמרי..." - בעל הבית בוודאי אינו שומע לו, וכזה חוזר על עצמו פעם פעמיים ושלוש, מתרגז הלה: "מדוע אתה מזמין אותי לאסיפה אם ממילא אינך מקבל את דעותיי?". הוא קם והולך וטורק את הדלת בחזקה למען ישמעו וייראו - "יותר אני לא מעוניין להקדיש מזמני בשביל האסיפות האלה".

אולם אם יש שם איש פיקח, הרי הוא לוקח אותו הצדה, ואומר לו: "שמע נא יקירי! כולנו נהנים מכישרונך ורוצים את השתתפותך באסיפות. אין לך מושג עד כמה. טעות אחת יש לך, שאינך מבין את מקומך". אכן עובד חכם שמרוצה מעבודתו, מפתח רצון אחר לגמרי. אין הוא רוצה לנהל. המשגיח של סדר שלישי, אינו מבקש להתמנות לראש ישיבה. להיפך, הוא מרגיש את התענוג הגדול ביותר כשהוא יכול להוציא מן הכוח לפועל את רצונותיו של ראש הישיבה. זוהי שותפות אמיתית. האדם אומר: "תפקידו של פלוני הוא לקבל את ההחלטות, אך הוא לבדו אינו יכול להביא את החלטותיו לידי מעשה, ולכן תפקידי לעזור לו בכך". ובעומק, אין דבר זה נובע מחכמת חיים בלבד, אלא הוא מיוסד על תורת הקבלה, כי יש מדת יסוד ויש מדת המלכות אשר תפקידה להביא את מדת היסוד לידי מעשה. אכן כן, יש תבנית מסוימת וכל אחד יש לו את התפקיד שלו.

משום שלום בית

אף שלום בית בנוי על הבנה זו, כמו שאמרו חז"ל (תדב"ר פ"י): "אין לך אשה כשרה, אלא העושה רצון

לנו: "הסיח את דעתך לרגע אחד מרצונותיך וחשוב מה הקב"ה רוצה ממך, וכשתמלא אותו, תתמלא ממילא בשמחה גדולה".

ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו

ה'בית הלוי' כותב: "אין האדם יכול להיות בוטח אם לבו מלא רצונות". אכן כן, אם לבך מלא רצונות, אינך יכול להיות בוטח. "איני מבין. יש לי רצונות רבים, ובכל זאת נראה לי שאני בוטח בה". מה אתה בוטח? ממה נפשך, אם אתה בוטח שהקב"ה ימלא את רצונותיך, הלא אתה טועה טעות גדולה ומרה, כפי שנתבאר עד כה, ואם אתה בוטח שכל מה שהקב"ה עושה הוא טוב, אם כן למה יש לך רצונות חזקים כל-כך?

הוא כותב שלבו ורצונו של אדם צריכים להיות שקטים ושלווים. ומפרש לשון הפסוק (תהלים קלא, ב) "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו". נפש הוא מלשון רצון, כמו אם יש את נפשכם. ודוממתי נפשי פירושו שדוד המלך השקיט את רצונותיו, כגמול הזה הסמוך עלי אמו. אין לו שום רצון. "הקב"ה מחזיק אותי בזרועותיו וטוב לי". **תשקיט את רצונותיך ותוכל להתחיל להיות בשמחה.**

רצון ה' שהאדם ימשיך שפע

עם הבנת נקודה זו, עלינו לחזור אל התפילה וההשתדלות. הקב"ה אומר לאדם ככה: "חלק מנשמתך נמצא למעלה, וחלק ממנה, היינו החלק האחרון שלה, הכנסתי לגוף הנמצא בעולם הזה, ונתתי לך תפקיד להוציא את רצוני מן הכוח אל הפועל". התפקיד הזה יכול להיעשות רק בעולם הזה, כי יש שלימות מיוחדת כאשר הנשמה נכנסת בתוך החושך ופועלת בו בכלי העשייה להוציא את רצונו יתברך לידי מעשה. קוצב הקב"ה לאדם מתחילת השנה כך וכך מזונות ואומר לו: "רצוני שיהיה לך כך וכך מזונות, ועכשיו מבקש אני ממך שתפעל כדי להוציא את רצוני לידי מעשה". הקב"ה מביא את השפע עד לעולם מסוים, אך כדי שיוכל להגיע אל האדם ממש ולקבל צורה גשמית, צריך האדם לעשות את ההשתדלות מצדו, כי כך היא דרכו של הקב"ה. בכל עניני השפע, אין הוא מביא את השפע עד לאדם בצורתו הגשמית, אלא מביאו קרוב אליו, וממתין לאדם שיעשה אתערותא דלתתא. "ובכן, את נשמתך ציוויתי לעשות השתדלות. לא את גופך. אני אומר לנשמתך: "תפעלי לפי מה שאני מדריך אותך ותקרבי אלייך את השפע שהכנתי לך, כי רצון יש לי שכך יהיה".

וכן הוא הדבר בענין התפילה. הקב"ה אומר: "אני רוצה שיקרה כך וכך, אבל יחד עם כן אני רוצה שהשפע יגיע אליך על-ידי אתערותא דלתתא דווקא. כבר הבאתי עד לעולם קרוב, ועכשיו בא אתה עם נשמתך, בטח בי והתפלל אלי, וכך השפע יגיע למקום שאליו הוא צריך להגיע ובזה

'אג'נדה' משלו. הוא כבר מחפש לקדם משהו אחר. "כל העובדים כאן, נמצאים פה בשביל דבר אחד, להוציא את רצוני לפועל ולקדם את הצלחת העסק. הוא כבר לא נמצא פה בשביל זה".

זהו העומק במה שהמן אמר לאחשוורוש. הוא אמר לו כך: "אתה חושב שאתה מנהל כאן מלוכה. הבה ואסביר לך. אתה רואה כאן את היהודונים האלה? כל יום שמח אתם, שבת היום פסח היום...". כולם מתקשים, ממה ההשוואה בין שבת לפסח? שבת היא הרי כל שבוע ופסח רק פעם בשנה. אך לזה הוא התכוון. "אין להם את האג'נדה שלך. הם לא כאן. לא ביום ראשון ולא ביום שני ולא ביום שלישי. אף פעם הם לא עובדים בשבילך. הם לא מעוניינים בכלל שתצליח. יש להם אינטרסים אחרים לגמרי".

רצה במה שירצה יוצרך

למעשה, המלכות האמיתית כאן בעולם היא מלכותו של הקב"ה. ובכן, בנים אנחנו, עבדים אנחנו, עם סגולה אנחנו. בנו בחר הקב"ה להיות אלו שמוציאים את רצונו של הקב"ה מן הכוח אל הפועל. הקב"ה אומר לאיש היהודי: "בא לבית הכנסת בבוקר ואמור אמן יהא שמיה רבה. זה מה שאני רוצה ממך. עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו". האדם צריך לפתח את הרצון לישא את עינו לבעל הבירה ולשאוב את סיפוקו ושמחתו מזה שהוא יכול להוציא את רצונו של בעל הבירה מן הכוח אל הפועל.

יכולים לראות מושג כזה אצל חסיד עם רבו. החסיד אומר בלבו: "הלוואי ואוכל אי פעם באמת לשמחו, לעשות לו נחת רוח. זה היה מענג אותי כל-כך אם הייתי יכול לעשותו". (אנו מדברים על מי שהחיבור שלו עם רבו בנוי נכונה, ולא מפני שהוא רוצה אח"כ לספר לכולם איך שימח את הרבי).

ובוודאי הדבר בנוי על היסוד האמור במסכת אבות (ב), "בטל רצונך מפני רצונו", אשר פירושו: אט אט תרגיע את רצונותיך. קח חלקים ביומך שבהם אתה מפסיק לחשוב מה אתה רוצה, ומתחיל לשאוב חיות מעצם זה שאתה זוכה להיות שלוחו של מקום ולמלא את רצונו. ואז כשתרגיש שאתה באמת מצליח למלא את רצונו, תתמלא שמחה גדולה, כי זה מה שרצית.

"רצה במה שירצה יוצרך". כך הוא לשונו של האורחות חיים להרא"ש. והאמת שרבינו המחבר מדבר בזה בפרק השביעי: "לא יכסוף לזולת מה שבחר לו הא-להים ולא ירצה אלא מה שרצה לו, ונמסר אל הא-להים ומשליך נפשו וגופו אל דינו". הוא אינו חושב מה הוא עצמו רוצה, אלא מה הקב"ה רוצה, ומתאים את רצונו לרצונו. אמנם רבינו המחבר כבר מדבר על מדרגה יותר גבוהה, שבה אין האדם רוצה כלום מלבד רצונו יתברך. אבל גם אנו לפי מדרגתנו, אשר אנו בוודאי רוצים דברים הרבה, אומרים

עשה שליחותך והסתלק

יש פעמים הרבה שהאדם פעל רבות בשביל איזה דבר ובסוף לא יצא מזה כלום. בדרך כלל אומרים לו: "התוצאות אינן בידך... להקב"ה יש את החשבונות שלו..." אבל כדאי להוסיף לזה נעימות. תחשבו על בעל הבית שקורא לשלוחו ואמר לו: "עכשיו אני רוצה להטיל עליך שליחות פשוטה. לך לבית כנסת פלוני בבין השמשות, תמתין שם לראובן בן יעקב עד שהוא מסיים תפילת מנחה ואמור לו שאתה בא בשליחותי להזכיר לו שיעשה את מה שהבטיח לפני חצי שנה". השליח עושה ככל אשר צוהו. הוא בא לשם, מברר מי הוא ראובן בן יעקב, ואז ניגש אליו ולוחש לו באזנו: "פלוני משלחי ביקש ממני להזכירך שתעשה את מה שהבטחת לו לפני חצי שנה". ואז הוא נזכר ששכח לשאול ממשלחו איזו תשובה הוא צריך לשמוע מראובן. נמלט הוא ממנו מיד לאחר הלחישה וחוזר אל בעל הבית, והנה בעל הבית רואה שפניו נפולות. שואל הוא אותו: "למה פניך נפולות?". והשליח משיב: "כי לא ידעתי לאיזו תשובה עלי לצפות". "ובכן, מה עשית?", שואל בעל הבית. "מיד סובבתי לאחור וברחתי". "הפלא ופלא!" אומר בעל הבית. "זה בדיוק מה שרציתי. רציתי שתיגש אליו, תזכיר לו ומיד תסתלק. שכחתי לומר לך שאיני רוצה שתסתכל לראות אם הוא מחייך או מתרגז, אלא תאמר ותסתלק".

הקב"ה אומר לנו פעמים הרבה: "זה מה שאני רוצה ממך. עמוד על רגליך, אמור ומיד הסתלק. כיון שאמרת, סיימת את שליחותך. לא ציוויתך להישאר ולראות מה תהיה התוצאה. ממש לא. אמור והסתלק". **האדם צריך להבין שבעצם זה שהתפלל, קיים רצונו יתברך, ואין זה תלוי כלל בתוצאה, כי לא זה מה שהקב"ה צוה אותו לעשות.**

שמחה של מצוה

אם נחזור אל הדוגמא עם החולה, הקב"ה אמר לנו ככה: **בכל ענין של חסרון שפע הקיים בעולם, אם זה חסרון בפרנסה, אם זה חסרון בבריאות, אם זה בחור שאין לו ישיבה, אני מבקש ממך שתביא שפע לאותו מקום, על-ידי שתעמוד ותתפלל אלי.** אין ספק שזה מה שהקב"ה רוצה. אפילו במקרה שהחולה כבר השלים את עצמו והטוב ביותר בשבילו הוא להסתלק מן העולם, אעפ"כ ברור ופשוט שהקב"ה רוצה מן האדם שכאשר הוא רואה חסרון, יתפלל אליו שישלח לכאן שפע. ובכן, בכל פעם שאתה רואה חסרון שפע, עמוד והתפלל, וכשאתה עושה כן, השפע מגיע לאותו מקום ונעשה רצונו של הקב"ה ויש לו נחת רוח גדול מזה. וגם אתה יהיה לך נחת רוח מזה, כי תרגיש - "ברוך ה', זכיתי עכשיו להתפלל". כשהאדם אומר את ההלל בליל פסח ובשחרית של פסח, אינו ממתין לתגובה. אלא הוא אומר: "ברוך ה', שזיכנו להודות לו יתברך. הקב"ה צוה אותנו לאכול מצה, ועל כך הודאתי,

יתקיים רצוני. רוצה אני שהחולה יתרפא, על כן תתפלל לרפואתו. הפלא ופלא... את זה רציתי". זהו המהלך גם של השתדלות וגם של תפילה.

הורני ה' דרכיך ונחני באורח מישור

ומדוע זה מסתבך? בגלל שהקב"ה לא נתן לנו מהלך ברור לדעת מה הוא רוצה. אילו היה אומר לנו כל יום בבוקר מה רצונו, היינו יודעים בבירור מה תפקידנו. אבל עכשיו שאיננו יודעים, הענין אינו פשוט כלל וכלל. אכן הקב"ה עשה זאת דווקא כדי להרבות את שכרנו וכדי להכריח את האדם להשען עליו לגמרי ולבוא לידי ביטול גמור כשיבין שאף בשביל זה גופא הוא צריך להתפלל אל ה' - "הורני ה' דרכיך ונחני באורח מישור. הראה לי את הדרך הנכונה, כי איני בטוח שאני הולך נכונה", וכן הוא צריך לחזור בתשובה, כי אם יהיה לבו מטומטם, לא יידע את האמת. הוא יחשוב שהוא עושה את הדבר הנכון, ובאמת לבו יספר לו דברי הבל מחמת העבירות שנערמו עליו.

ובנוסף למה שאין האדם יודע בבירור מה ה' רוצה, המציאות גם משתנית ללא הרף. בתחילה סבר שצריך ללכת לכאן. הוא התחיל ללכת ועכשיו נדמה לו שלא לכאן היה צריך ללכת, אלא לשם. הוא צריך לחזור עכשיו אחורנית ולפנות לצד אחר. בסדר! זה אחד מהבירורים שהאדם צריך לעשות כאן בעולם. וכאמור, הקב"ה דווקא משרה הקב"ה חושך בעולם, כדי שהאדם יהיה תמיד בטל ומבוטל אליו. אכן כך נבחנת נאמנותו של אדם. הנה כשהאדם שולח את פלוני לקנות לו משהו ופעם אחר פעם מתברר שטעה ולא קנה את מה שביקש, אם הלה אינו נאמן לו מספיק, יאמר: "עזוב אותי! שלח מישהו אחר במקומי". אבל אם הוא נאמן לו ומסור בשבילו, ילך אפילו מאה פעמים, כי יאמר: "זהו תפקידי, ומוכן אני ללכת שוב ושוב. אם בסוף אזכה למלא רצון משלחי, שווה לי ללכת אפילו אלף פעמים".

נמצא שכאשר האדם מתלמד איך להשתדל, הוא מבין שעליו לפעול על מנת להביא רצון ה' לידי מעשה ולא רצונו האישי, ותוך כדי פעולתו, הוא צריך לדבר עם הקב"ה בכל עת, כי בכל רגע הוא יכול לטעות בזה. והאמת שאין זו מדרגה גדולה לעשות כן עכ"פ כמה דקות ביום. המדרגה הגדולה היא, שהאדם, על כל מאה האחוז שבו, לא ירצה כי אם מה שהקב"ה רוצה. זוהי באמת מדרגה גדולה, מדרגת דוד המלך. אבל כל אחד יכול להחליט: "הבה אעצור לכמה דקות ואעשה נחת רוח להקב"ה, לחזק יהודי, לעסוק בגמילות חסד, לשבת וללמוד. אני הולך עכשיו לעשות רצון ה' במקום רצוני". כך הוא יכול לפתח את הרצון לעשות רצון ה', ואט אט יכניס עוד ועוד דברים למסגרת זו שבה הוא מבקש לעשות רצון ה'.

רצונו שכל אחד יעבור אותם עם טוב הנגלה. כן, צריך לדעת זאת. הקב"ה רוצה שהאדם יעבור אותם בצורה כמה שיותר קלה, כי כשהוא מתייסר, לא רק הוא מתייסר, אלא גם השכינה מתייסר עמו, ולכן אין מצוה שיעבור אותם באופן קשה דווקא.

וכיון שכן, הקב"ה רוצה שתתפלל כדי להביא שפע אל המצב אשר זה בוודאי יקל עליו. כשתבין זאת, תבין שעשית רצונו יתברך. "כמה נפלא! זכיתי היום להביא שפע לחולה... זכיתי היום להתפלל על הפרנסה..." אין זה צריך להיות נושא כאוב, כפי שאנשים אומרים: "אל תדבר אתי על התפילה. כבר התפללתי מספיק". הנושא כאוב רק אצל מי שהשתמש עם התפילה ככלי להעצים את רצונותיו, כי לכן, ברגע שראה שאין רצונותיו מתממשים, הוא מחליט להפסיק להציף אותם. "איני רוצה יותר להתפלל על כך, יותר קל לי לתת להקב"ה לעשות כרצונו ונגמר הסיפור".

כשנתרגל לשנות את הכיוון שלנו, הגם שנצליח כרגע רק למחצה לשליש ולרביע, כי צריך לעבוד על זה הרבה מאוד, נראה שייעשה לנו הרבה יותר קל. נוכל להבין את דברי רבינו המחבר שהקב"ה הקדים גזירה ומהלך לחיי האדם. יש מהלך, ומה שרק תעשה, הרי הקב"ה בעל הבית, והוא יעביר אותך במצבים השונים כפי שאתה צריך לתיקון נשמתך. כל היועצים לא יעזרו לך. הקב"ה יוביל אותך לאן שאתה צריך להגיע, כי בשביל זה הגעת לעולם. אכן תפקידך הוא לברר תוך כדי מה רצון ה' ולהתגלגל בסיבותיו וכך תסייע לרצון ה' לבוא לידי מעשה. כשהאדם יתרגל לחיות כך, לא יהיה כאוב וממורמו, ויבין שאסור לו להכניס עצמו לסכנות, ועוד יבין שפעמים הרבה הוא צריך לעבוד יותר קשה, כי הקב"ה רוצה ממנו עוד קצת.

וכאמור לעיל, כדי לדעת מה רצון ה', יצטרך האדם להתפלל ולעסוק הרבה בתשובה כדי להסיר טמטום הלב, וכמו שכתב ה'נועם אלימלך' שיש לו לאדם לקום באשמורת הבוקר ולבכות על חטאיו. והאמת שכאשר האדם שואל: "איך אדע מה רצון ה'?", הוא בעצם שואל שאלת חז"ל: "מה יעשה אדם ויחכם?". ואם כן יש לעשות מה שחז"ל משיבים. ירבה בישיבה בתשובה ויתפלל וילמד מטעויותיו (והרי מספיק טעויות יש שגלוי לכל שהן טעויות), ועם הזמן הקב"ה יפתח לו את ההרגשים להכיר בטעויות דקות יותר ויסייע לו ללכת בדרך הנכונה, כל שיראה שהוא רוצה לעשות את רצונו.

שזכיתי למלא רצונו. שמחה של מצוה". וכשהוא זוכה לעשות גמילות חסד קשה, הוא ג"כ מתרגש מהאי טעמא: "זכיתי להנות את השכינה. זה לא היה קל..." אף התפילה בנויה על כך. "עשיתי עכשיו את תפקידי, קיימתי את רצונו יתברך".

עלינו להבין. האדם יש לו רצון חזק. טוען הוא: "מה, אתה רוצה שלא יהיו לי רצונות?! מה, אני מלאך?!". בסדר! עוד מעט נדבר על רצונך. אבל עכשיו כשאתה עוסק בהשתדלות ובתפילה, אין זה הזמן שתשכח מרצונו של הקב"ה. יש לך רצון חזק? בסדר גמור! אתה יכול לדבר עליו עם חבריך, אתה יכול לקוות לה' שיעשה לך טוב הנגלה. אבל אחרי הכל אתה צריך לעצור ולומר: "עכשיו אני רוצה להתעסק עם רצונו של הקב"ה, והרי רצונו שאדבר אליו בענין חסרון זה ואבקש ממנו שימשיך שפע ויביא רפואה או פרנסה או כל מה שצריך".

רצון ה' להביא טוב נגלה

הקב"ה רוצה בזה עד הרגע האחרון ממש, ורואים זאת בכמה אופנים. למשל, חולה זה שהקב"ה נתן לו לחיות י"ח שנה בלבד. עלינו לזכור שהגם שכל נשמה יש לה מסלול משלה וצריכה לעבור את מה שהיא צריכה לעבור בשביל תיקונה, מכל מקום זה יכול להיות בצורה יותר נעימה ויכול להיות בצורה פחות נעימה. הן כך אמרו חז"ל (ברכות ה, א) "תשע מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם, שנאמר: למות תוצאות - תוצאות בגימטריא הכי הו. קשה שבכולן - אסכרא, ניחא שבכולן - נשיקה". יש הרבה מהלכים שהנשמה צריכה לעבור אשר אינה צריכה לעבור בהכרח אותו מצב גשמי, אלא היא צריכה להגיע להרגשה מסוימת, ואם היא תגיע אליה על-ידי אור התורה, המצב הגשמי הקשה יכול להימנע, לא מפני שהתוכנית משתנית, אלא מפני שרצון הקב"ה מתקיים שהנשמה עוברת את מה שהיא צריכה לעבור על-ידי התורה ולא על-ידי יסורים וחלאים רעים. ולכן נאמר "כל העוסק בתורה, יסורין בדילין הימנו" (שם ה, א), כי הוא עובר אותם דברים באופנים אחרים. זה מה שנקרא 'המתקת הדינים'. הגם שהנשמה צריכה לעבור את מה שהיא צריכה לעבור, האופנים יכולים להשתנות, ואין גבול לאופנים.

כך הוא גם לענין מ"ב המסעות שכל אחד צריך לעבור. אין האדם יכול להתחמק מזה. אבל אפשר לעבור אותם בעגלה, אפשר לעבור אותם עם חמור תחת השמש הקופחת, ואפשר לעבור אותם בעננים. ומה רצון הקב"ה?

בעז"ה בשיעורים הבאים בחובת הלבבות נמשיך ללמוד סוגיא זו

ובס"ד יתבהרו הדברים דבר דבור על אופניו